

Nr 165.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1920 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående klassificering av postkontoren och telegrafverkets stationer jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten proposition nr 243 har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag föreslagit riksdagen dels godkänna de i statsrådsprotokollet angivna grunder för klassificering av telegrafverkets stationer ävensom vid bifall härtill besluta, att antalet av följande befattningar vid telegrafverket skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

telegrafkommissarie av klass 1 B	17
» » » 2	21

dels besluta, att från och med den 1 januari 1921 antalet avdelningsingenjörer vid telegrafverket skall ökas till fyra och antalet förste kontrollörer till tjugo;

dels medgiva, att ur telegrafverkets tjänst avgången person, vilken innehaft med pensionsrätt icke förenad befattning och som befinnes vara i behov av understöd, må av telegrafstyrelsen tilldelas årligt understöd med lämpligt belopp, icke överstigande vad som motsvarar två tredjedelar av den årsinkomst, han senast åtnjutit från telegrafverket, att utgå av nämnda verks medel, dock att dylikt understöd, där ej särskilda omständigheter föranleda undantag, må tilldelas allenast den, vars tjänstetid uppgår till minst 25 år, däri inberäknad den tid vederbörande före antagandet i telegrafverkets tjänst kan hava innehaft anställning vid enskilt telefonnät, som övertagits av telegrafverket, eller såsom föreståndare för eller biträde vid sådan växelstation inom rikstelefonnätet, vars betjäning antages av vederbörande abonnenter;

dels ock medgiva, att av telegrafverkets medel må till Norra Sveriges rikstelefonisters vilohemsförening utan personlig ansvarighet under år 1920 utbetalas ett belopp av högst 25,000 kronor såsom bidrag till gäldande av föreningens kostnader för inrättande av ett vilohem.

Förevarande proposition har hänvisats, i vad den avser medgivande för telegrafstyrelsen att tilldela ur telegrafverkets tjänst avgången person årligt understöd, till bankoutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

I anledning av förevarande proposition har uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 270) av herrar *C. G. Ekman* och *N. A. Nilsson* i Kabbarp samt den andra (nr 373) inom andra kammaren av herr *B. Nilsson* i Landeryd m. fl., hemställts, att riksdagen måtte, med godkännande av de grunder som beträffande postanstalternas klassificering utvecklats i kommunikationsverkens lönenämnds utlåtande den 28 januari 1920, besluta, att antalet av följande befattningar vid postverket skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

postmästare av klass 1 18

» » » 2 30.

Vidare har herr *T. Julin* uti en inom första kammaren väckt motion (nr 294) hemställt, att riksdagen ville som sin mening uttala, att den i statsrådsprotokollet av den 12 mars 1920 omnämnda utredning för klassificering av postkontoren icke bör överlämnas till kommunikationsverkens lönenämnd utan bör handläggas i samband med den i samma protokoll omförmälda undersökningen om förekomsten av överkvalificerad arbetskraft i postverket, och

att riksdagen måtte besluta, att tjänsteman i postverket, som i anledning därav, att under fortgången av förenämnda utredningar postmästartjänst icke definitivt tillsättes, allenast förordnas att tillsvidare bestrida högre tjänst än sin egen, skall, för den tid förordnandet av honom bestrides, äga uppbära avlöning och äga rätt till tjänstårsberäkning, som om han vore konstituerad å den högre tjänsten.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

Klassificeringen av postmästare och telegrafkommissarier.

Genom den vid 1919 års lagtima riksdag beslutade löneregleringen för kommunikationsverken inordnades föreståndarna för postkontoren samt för telegrafverkets och statens järnvägars stationer i likhet med övriga ordinarie tjänstemän vid ifrågavarande verk i en för de olika

verken gemensam löneskala. Därvid förutsattes emellertid, att en omklassificering av såväl postkontoren som telegraf- och järnvägsstationerna skulle komma till stånd. Något definitivt förslag till denna omklassificering hade år 1919 icke hunnit utarbetas, men ställdes i utsikt, att denna fråga beträffande post- och telegrafverken möjligen skulle kunna underställas innevarande års riksdag.

I avvaktan på detta definitiva förslag träffades provisoriska beslut rörande det antal stationsföreståndare inom vissa högre lönegrader som i och med det nya lönereglementets ikraftträdande den 1 juli 1920 skulle förefinnas inom respektive verk. Härvid gjordes för postverkets och statens järnvägars del ingen ändring i rådande förhållanden. Beträffande telegrafverket åter företogs en mindre omklassificering, som innebar uppflyttning i högre lönegrad av vissa telegrafkommissarier.

Jämlikt Kungl. Maj:ts befallning hava sedermera på hösten 1919 generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen var för sig inkommit med förslag till de ändringar i fråga om klassificeringen av postkontoren respektive telegrafstationerna, som kunde föranledas av den nya löneregleringen. Över dessa förslag har kommunikationsverkens lönenämnd den 28 januari 1920 avgivit utlåtande, varefter generalpoststyrelsen i skrivelse den 10 februari 1920 yttrat sig i anledning av lönenämndens utlåtande.

Vad statens järnvägar beträffar hava de nu tillämpade grunderna för klassificering av järnvägsstationerna av järnvägsstyrelsen befunnits riktiga och tillfyllestgörande. Det har därför icke ansetts av behovet påkallat att för statens järnvägars del upptaga klassificeringsfrågan i dess helhet till behandling, förrän till grund för bedömandet av stationernas inbördes ställning kunde läggas trafikfaktorerna för en tidsperiod, under vilken mera normala förhållanden kunde anses hava varit rådande. Oaktat sålunda frågan om klassificeringsgrunderna för statens järnvägars stationer icke ansetts aktuell, har lönenämnden dock, med hänsyn till nämndens uppgift att även på detta område söka åstadkomma likställighet de olika kommunikationsverken emellan, ansett sig vid bedömandet av klassificeringsförslagen för post- och telegrafverken böra taga vederbörlig hänsyn jämväl till den bestämda klassificeringen vid statens järnvägar.

De manliga postmästarna äro enligt hittills gällande lönestat indelade i sex klasser, varjämte de tre postmästarna av klass 1 A vid postkontoren Stockholm 1, Göteborg 1 och Malmö 1 åtnjuta särskilda tilläggsarvoden. Postmästarna.

I sitt yttrande den 31 december 1918 angående vissa organisationsförhållanden vid postkontoren meddelade kommunikationsverkens löne-

kommitté sin avsikt att hänföra de manliga postmästarna till fem grader genom sammanslåendet av befattningarna dels såsom postmästare av klass 1 A och 1 B och dels såsom postmästare av klass 2 A och 2 B, i sammanhang varmed en ny grad, överpostmästare, skulle inrättas, vilken för det närvarande skulle avses för de postmästare i rikets tre största städer, som nu åtnjuta särskilt tilläggsarvode. Kommitténs löneregleringsförslag och den nya löneregleringen för kommunikationsverken är också i denna del av berörda innebörd.

Vid 1919 års lagtima riksdag fattades i enlighet med grunderna för genomförandet av kommunikationsverkens lönereglering beslut rörande antalet överpostmästare samt postmästare av klass 1 och 2 från och med den 1 juli 1920. (Antalet befattningshavare inom klasserna 3 och 4 bestämmes av Kungl. Maj:t ensam.) Innebörden av detta riksdagens beslut framgår av nedanstående sammanställning:

<i>Enligt 1919 års stat.¹⁾</i>		<i>Enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag.</i>	
		Överpostmästare	3
Postmästare av klass 1 A	11}	Postmästare av klass 1	31
» » » 1 B	23}		
Postmästare av klass 2 A	15}	Postmästare av klass 2	43
» » » 2 B	28}		

Såsom ovan nämnts, har generalpoststyrelsen hösten 1919 inkommit med förslag till omklassificering av postkontoren. På grundval av detta förslag, vilket underkastades omarbetning inom lönenämnden, framlade nämnden en detaljerad plan till provisorisk klassindelning av postmästarna, avsedd att träda i kraft den 1 juli 1920 och att tillämpas jämväl å de nuvarande befattningshavarna.

Skiljaktigheterna mellan de sålunda uppgjorda båda förslagen framgå av nedanstående tabell, som därjämte utvisar det antal befattningar inom de högsta klasserna, som fastställdes av 1919 års lagtima riksdag.

	enligt beslut av 1919 års riksdag ²⁾	enligt generalpost- styrelsens förslag	enligt nämndens förslag
överpostmästarklassen	3	9	3
klass 1	31	34	18
» 2	43	50	30
» 3	—	88	42
» 4	—	75	163
		<hr/> S:ma 256	<hr/> 256

¹⁾ Att tillämpas före nya löneregleringens ikraftträdande den 1 juli 1920.

²⁾ Att provisoriskt gälla från och med den 1 juli 1920. Beträffande antalet postmästare av klasserna 3 och 4 äger Kungl. Maj:t ensam besluta.

Det av lönenämnden framlagda förslaget, som beträffande överpostmästarklassen och klasserna 1 och 2 för att kunna antagas påkallade riksdagens prövning, fann emellertid departementschefen sig icke kunna biträda, utan ansåg han på anförda skäl det vara riktigast, att postverkets klassificeringsfråga underkastades förnyad utredning, innan förslag i ämnet underställdes riksdagen. Den sålunda ifrågasatta utredningen borde med det snaraste igångsättas och kunde lämpligen anförtros åt lönenämnden. Därvid borde emellertid klarhet jämväl vinnas i den av lönenämnden väckta frågan, huruvida över huvud överkvalificerad arbetskraft i någon större utsträckning för närvarande användes vid postverket, varför jämväl en utredning i sistnämnda ämne borde verkställas. För att underlätta genomförandet av de förändringar i fråga om postkontorens indelning, vartill en blivande utredning kunde giva anledning, syntes lämpligt, att föreståndarbefattningar vid inträffande vakanser tills vidare tillsattes allenast på förordnande. En dylik princip hade redan förut tillämpats vid statens järnvägar.

Att postmästarnas klassificeringsfråga det oaktat nu föreligger till riksdagens prövning, beror på att lönenämndens i ämnet framställda förslag upptagits av vissa motionärer, som hemställt att detsamma måtte till sina grunder av riksdagen godkännas.

De manliga föreståndarna för telegrafverkets stationer utgöras enligt hittills gällande avlöningsreglemente av dels telefon- och telegrafdirektörer, de sistnämnda av två grader, dels ock telegrafkommissarier av fyra lönegrader. Enligt det nya avlöningsreglementet hava de två graderna telegrafdirektörer sammanslagits till en grad samt den högsta kommissariegraden uppdelats i två grader. Om man bortser från telefon- och telegrafdirektörerna, vilka intaga en särskild ställning, komma sålunda de övriga manliga stationsföreståndarna på den nya lönestaten att utgöra fem klasser, benämnda telegrafkommissarie av klass 1 A respektive klass 1 B, klass 2, klass 3 och klass 4. Av kvinnliga stationsföreståndarbefattningar finnas enligt nu gällande avlöningsreglemente tre grader, eller kommissarie av 5:e, respektive 6:e och 7:e lönegraderna, under det att i det nya reglementet upptagas allenast två dylika befattningar, telegrafkommissarier av klass 5 och klass 6.

Telegrafkommissarierna.

Innehållet av 1919 års riksdags beslut rörande antalet av vissa av ifrågavarande befattningar vid telegrafverket från och med den 1 juli 1920 framgår av följande sammanställning:

<i>Enligt 1919 års stat.¹⁾</i>		<i>Enligt beslut vid 1919 års lagtima riksdag.</i>	
Telefondirektör	2	Telefondirektör	2
Telegrafdirektör av 1:a lönegraden	1}	Telegrafdirektör	4
» » 2:a »	3}		
Telegrafkommissarie av 1:a lönegr.	16	{Telegrafkommissarie av kl. 1 A.....	5
» » 2:a »	16	» » kl. 1 B.....	11
		» » kl. 2	16

För telegrafverkets del har nu inom telegrafstyrelsen utarbetats ett nytt klassificeringsförslag för telegrafstationerna. Detta har emellertid underkastats en revision inom lönenämnden. Skiljaktigheterna mellan de båda sålunda uppgjorda förslagen framgår av nedanstående tabell, som jämväl utvisar det av 1919 års lagtima riksdag beslutade antalet telegrafkommissarier inom de motsvarande klasser, rörande vilka det tillkommer riksdagen att uti ifrågavarande hänseende besluta.

	enligt beslut av 1919 års riksdag ²⁾	enligt telegraf- styrelsens förslag	enligt nämndens förslag
klass 1 A	5	5	5
» 1 B	11	24	17
» 2	16	28	21
» 3	—	11	15
» 4	—	2	12
» 5	—	48	39
» 6	—	29	38
S:ma —	—	147	147 stationer.

Vid prövningen av dessa förslag har departementschefen ansett sig böra tillstyrka, att den av nämnden uppgjorda planen lägges till grund för en klassificering av telegrafstationerna, därvid han dock i likhet med lönenämnden utgått från att en i enlighet härmed genomförd reglering icke kan betraktas såsom annat än en provisorisk åtgärd.

I enlighet härmed har Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen att med ändring av sitt år 1919 i detta hänseende fattade beslut fastställa antalet telegrafkommissarier inom klass 1 B till 17 och klass 2 till 21. Rörande antalet befattningshavare inom klasserna 3—6 äger Kungl. Maj:t själv besluta.

¹⁾ Att tillämpas före den 1 juli 1920.

²⁾ Att gälla provisoriskt från och med den 1 juli 1920. Beträffande antalet telegrafkommissarier av klasserna 3—6 äger Kungl. Maj:t ensam besluta.

I övriga till statsutskottet hänvisade delar innefattar propositionen förslag om inrättande av ytterligare dels en avdelningsingenjör, avsedd att bli föreståndare för kabelblocksarbetena vid stadsnätet i Göteborg, dels och en förste kontrollör för Stockholmstelefons huvudstation.

Propositio-
nens innehåll
1 övrigt.

Därjämte har Kungl. Maj:t underställt riksdagens prövning frågan om beredande av medel för inköp av tomt, avsedd för ytterligare ett vilohem för telefonister.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innebär det nya avlöningsreglementet för kommunikationsverken, som träder i tillämpning den 1 juli innevarande år, att det antal klasser, vari postmästarna för närvarande äro uppdelade, skola minskas från nuvarande 6 (1 A, 1 B, 2 A, 2 B, 3 och 4) till 4 genom sammansläendet av befattningarna dels såsom postmästare av klass 1 A och 1 B till en ny klass 1 och dels såsom postmästare av klass 2 A och 2 B till klass 2 (i sammanhang varmed en ny grad såsom överpostmästare skulle inrättas för de tre postmästare av klass 1 A som för närvarande åtnjuta särskilt tilläggsarvode).

Utskottets
yttrande.

Enligt det av lönenämnden för post- och telegrafverket nu uppgjorda, såsom provisoriskt betecknade omklassificeringsförslaget skulle ett antal postkontor komma att flyttas till annan klass än den, vari de för närvarande äro placerade. Så skulle exempelvis 25 postkontor flyttas från den nuvarande klass 2 B till klass 3 samt 70 postkontor från klass 3 till klass 4. Den sålunda föreslagna omklassificeringen skulle tillämpas icke allenast å själva postkontoren och föreståndarebefattningarna därstädes utan även å de nuvarande innehavarna av dessa befattningar, vilka således, därest de önskade övergå å den nya lönestaten, skulle komma att vidkännas en motsvarande förändring i tjänsteställning. I de fall då omklassificeringen kunde komma att medföra direkt minskning av den avlöning, som efter nuvarande grunder utgår till vederbörande befattningshavare, skulle dock personlig gottgörelse utgå härför.

På i propositionen anförda skäl har emellertid departementschefen ansett, att med den sålunda föreslagna provisoriska omklassificeringen borde tillsvidare anstå. I syfte att underlätta genomförandet av de sänkningar, som ifråga om postkontorens ställning i åtskilliga fall syntes påkallad, skulle dock tillsvidare ledigblivna postmästarebefattningar tillsättas endast på förordnande.

I avseende å det sålunda av lönenämnden uppgjorda provisoriska omklassificeringsförslaget, som departementschefen icke ansett sig kunna biträda, men vartill vissa motionärer uttalat sin anslutning, vill utskottet till en början framhålla, att den lönereglering, som år 1919 genom-

fördes för de fyra kommunikationsverken, uttryckligen avsåg att bringa enhetlighet mellan befattningshavarne vid dessa verk. Därav följde givetvis att, om det vid jämförelse mellan i arbete och ansvar likställda befattningshavares löneförmåner visade sig, att en viss grupp befann sig i en i förhållande till övriga grupper omotiverat gynnad ställning, en därav betingad omplacering dem emellan bleve nödvändig. I samma mån som samtliga befattningshavare inrangerades i en gemensam, förlöpande löneplan, skulle underlåtenhet att genomföra en sådan omplacering inverka förtryckande på hela löneplanen samt medföra, att vederbörande verk bleve tvingat att till ett större eller mindre antal tjänstemän utbetala löner, som till storleken bestämdes, icke av arbetets kvalitet eller därmed förbundet ansvar, utan enbart med hänsyn till en tidigare, inom någotdera av de sammanförda verken uppgjord placering av de ifrågavarande befattningarna.

Vid tidigare löneregleringar har ett dylikt betraktelsesätt, icke ens då det gällt att reglera enbart med aktgivande på förhållandena inom ett och samma verk, kunnat av riksdagen godtagas. Än mindre måste det enligt utskottets mening finnas antagligt, då, såsom i detta fall är händelsen, ett flertal stora verk skola samtidigt löneregleras efter samfälliga principer. Om därvid iakttages, att den befattningshavare, som vid omregleringen innehar tjänst, vilken tarvar nedflyttning, personligen hålles skadeslös mot inkomstminskning, synas ytterligare anspråk från befattningshavarnas sida gent emot staten icke med skäl kunna göras gällande vare sig ur billighetens eller den formella rättens synpunkt. Ett annat förfarande skulle också antingen omöjliggöra all enhetlig lönereglering eller också föranleda statsutgifter i betydande omfattning utan däremot svarande vederlag.

I det förslag till lönereglering för bland andra verk även postverket, som kommunikationsverkens lönekommitté år 1919 framlade, framhöll kommittén uttryckligen, att då ersättningen till postmästarne för postsparbanksgöromål m. fl. enligt förslaget bortföлле, det kunde inträffa, att löneminskning för vissa av dessa befattningshavare uppstode. Så yttrade kommittén sid. 79 i betänkandet, att »i några enstaka fall torde dock ett personligt lönetillägg för postmästare, vars avlöning å den nya staten komme att understiga hans sammanlagda inkomst i tjänsten, under år 1919 bliva erforderligt». Och kommittén tillade, att i dylikt fall »läres bestämmelse därom böra inflyta i de övergångsbestämmelser, som enligt kommitténs förslag skola utfärdas av Kungl. Maj:t».

Proposition nr 391 vid 1919 års riksdag, i vilken nämnda förslag förelades riksdagen, redogjorde för denna kommitténs ståndpunkt (se sid.

53). Föredragande departementschefen uttalade jämväl sin anslutning till vad kommittén därutinnan anfört, och riksdagen lämnade vad i detta avseende omförmäldes utan erinran.

I de övergångsbestämmelser, Kungl. Maj:t den 16 april 1920 på förslag av kommunikationsverkens lönenämnd fastställt för tjänstemän vid postverket, vilka övergå på den nya lönestaten, äro också stadganden intagna, som tillförsäkra bland andra postmästarne ersättning för eventuell inkomstminskning. Dessa stadganden äro därtill, vid jämförelse med ett flertal i liknande fall tidigare av riksdagen beslutade, så tillvida för postmästarne särskilt förmånliga, som däri stadgas rätt för sistnämnda befattningshavare att uppbära gottgörelse, beräknad enligt under senaste året, 1919, uppburen ersättning, medan eljes i regel föreskrivits, att gottgörelse till befattningshavare för upphävd sportelrätt skulle grundas på och motsvara vad som uppburits enligt ett femårigt medeltal.

Vid sådant förhållande finner sig utskottet icke kunna dela de av departementschefen uttalade betänkligheterna mot ett godkännande av kommunikationsverkens lönenämnds förslag till klassificering av postkontoren. Detta kan så mycket mindre vara fallet, som den utväg till frågans lösning, departementschefen förordat, nämligen att omklassificeringen av postkontoren skall tills vidare anstå, vid en närmare prövning visat sig innebära i olika avseenden uppenbara ojämnheter och orättvisor och dessutom vara ägnad att framkalla konsekvenser, eventuellt sträckande sig över hela den ännu ej tillämpade löneregleringen.

Emot ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag kan sålunda först anmärkas, att det står i tydlig strid mot de förutsättningar, under vilka såväl lönekommittén framlade som riksdagen godkände 1919 års löne-reglering. I det därom avgivna betänkandet yttrade kommittén (se sid. 186!), att den i löneplanen verkställda grupperingen av föreståndarne för postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer *förutsatte*, att en omklassificering av dessa anstalter kommer att ske, vilken jämväl, fortsatte kommittén, »nödvändiggör», vad postkontoren beträffar, *av sammansläendet av vissa postmästargrader*. I enlighet härmed föreslog också departementschefen, att, i sammanhang med löneregleringen, under avvaktan på omklassificeringen, inga andra förändringar skulle ske, än att postkontoren sammanfördes till de av kommittén föreslagna och av riksdagen beslutade antalet grader. Därav framgår otvetydigt, att såväl Kungl. Maj:t som riksdagen godtog kommitténs mening, att detta sammanförande *nödvändiggjorde en omklassificering*. Men för att denna åter skulle äga någon mening, måste den givetvis komma till stånd, innan det nya avlöningsreglementet trädde i kraft. Kommittébetränkandet be-

tecknar också detta vara *lika* erforderligt för postverket, med hänsyn till de sammanslagna postmästargraderna, som för telegrafverket, med hänsyn till uppbördsprovisionens bortfallande. Därav följer, att vad Kungl. Maj:t i proposition 243 vid 1920 års riksdag föreslår ifråga om uppskov med omklassificeringen av postkontoren, icke låter sig förena med det av 1919 års riksdag fattade beslutet om ny lönereglering. Denna är för postverket och telegrafverket godkänd under tydlig förutsättning av en av det nya lönereglementets ikraftträdande obunden omklassificering.

Som av propositionen framgår, har Kungl. Maj:t också, vad telegrafverket angår, upptagit kommittéförslaget till omklassificering utan förändring, medan däremot postkontoren få kvarstå i sina »sammansförda grupper». En jämförande prövning av stationsföreståndarnes ställning vid dessa båda verk visar omedelbart, att vad som med denna olika behandling åstadkommes, är motsatsen till en enhetlig lönereglering. Än mera bristfälligt ter sig resultatet, om jämförelsen utsträcker till statens järnvägars stationsföreståndare. Enligt vad utskottet under hand erfarit, har också från sistnämnda verks sida uttryckligt meddelats, att en på dylikt sätt sönderbruten klassificering komme att medföra krav på en omedelbart genomförd ny sådan, utan avvaktan på den tidigare angivna önskvärda förutsättningen att »för bedömandet av stationernas inbördes ställning kunde läggas trafikfaktorerna för en tidsperiod, under vilken mera normala förhållanden kunde anses hava varit rådande».

Men det är icke blott i förhållande till stationsföreståndarne inom övriga verk, som en underlåten klassifikation vid postverket skapar ojämnhet och orättvisa. Även de skilda befattningshavarne emellan inom samma verk uppstår uppenbar oreda. Så komma exempelvis att bland postmästare i 1:sta klassen ingå föreståndare, om vilka generalpoststyrelsens egen poängberäkning vitsordar, att de icke åligga på långt när så mycket och så ansvarsfullt arbete, som fallet är med åtskilliga i till 2:dra klassen hörande postmästare. Samma förhållande gäller också vid fördelningen mellan 2:dra och 3:e och i än högre grad mellan 3:e och 4:e löneklasserna. Då de nya lönerna börja utfalla, tillkomma de icke befattningshavarne i proportion till utfört arbete och åvilande ansvar, utan beroende på hur man verkställde en uppdelning av stationerna på en tid, då förhållandena, på grund av senare förskjutningar på många punkter voro alldeles ojämförbara med de nuvarande.

Mot lönenämndens klassificeringsförslag anmärkes i propositionen, att det av nämnden själv betecknats såsom »provisoriskt». Utskottet kan icke däri finna anledning att icke godtaga detsamma för en tid framåt,

under vilken såväl frågan om överkvalificerad arbetskraft inom postverket i dess helhet som även spörsmålet om en för kommunikationsverken gemensam omklassificering av stationerna utredes och beslutas. I olikhet med den av Kungl. Maj:t förordade anordningen föregriper nämligen denna provisoriska klassificering icke en definitiv sådan. Den inför omedelbart större rättvisa de jämnställda befattningshavarne inom kommunikationsverken emellan. Den ansluter sig, sakligt och formellt, till det beslut rörande kommunikationsverkens lönerereglering som föregående års riksdag fattade. Och dess antagande underlättar de påbegynta utredningarna av löner reformer för statstjänare i allmänhet, som under innevarande år blivit igångsatta.

Utskottet finner sig alltså böra biträda det yrkande, som blivit framställt i motionerna I: 270 och II: 373.

Vad angår det av herr Julin i motion nr 294 framställda yrkandet, — att tjänsteman, som under i propositionen angivna förut sättningar, förordnas att bestrida viss postmästaretjänst, skulle äga uppbära på angivet sätt utgående avlöning och tillgodoföras viss tjänstårsberäkning — så har detsamma i händelse av bifall till denna utskottets hemställan, därmed upphört att äga betydelse och behöver alltså icke föranleda särskilt yttrande från utskottets sida.

Att, på sätt herr Julin vidare föreslagit, riksdagen skulle meddela direktiv rörande den lämpliga formen för verkställandet av den utredning rörande en definitiv omklassificering av bland annat postkontoren, som i propositionen förebådats, har utskottet icke funnit vara av förhållandena påkallat.

Beträffande härefter telegrafverket nödvändiggör, såsom av departementschefen framhållits, uppbördsprovisionens borttagande att jämväl klassificeringen av telegrafstationerna genomföres redan från tiden för reglementets ikraftträdande.

Det framlagda klassificeringsförslaget, vilket underkastats en ingående granskning inom lönenämnden, har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet anser sig emellertid böra erinra, att detsamma endast är provisoriskt och att jämväl frågan om en definitiv omklassificering av telegrafstationerna är avsedd att underkastas ytterligare utredning.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

I) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma gäller telegrafverket,

a) godkänna de i statsrådsprotokollet över civil-ärenden den 12 mars 1920 angivna grunder för klassificering av telegrafverkets stationer ävensom vid bifall härtill besluta, att antalet av följande befattningar vid telegrafverket skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

telegrafkommissarie av klass 1 B	17
» » » 2	21

b) besluta, att från och med den 1 januari 1921 antalet avdelningsingenjörer vid telegrafverket skall ökas till fyra och antalet förste kontrollörer till tjugo;

c) medgiva, att av telegrafverkets medel må till Norra Sveriges rikstelefonisters vilohemsförening utan personlig ansvarighet under år 1920 utbetalas ett belopp av högst 25,000 kronor såsom bidrag till gäldande av föreningens kostnader för inrättande av ett vilohem;

II) att riksdagen, med bifall till de av herrar C. G. Ekman samt N. A. Nilsson i Kabbarp samt herr B. N. Nilsson i Landeryd m. fl. i ämnet väckta motionerna, må, med godkännande av ovan angivna grunder för klassificering av postkontoren besluta, att, på sätt kommunikationsverkens lönenämnds betänkande den 28 januari 1920 angiver, antalet av följande befattningar vid postverket skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

postmästare av klass 1	18
» » » 2	30;

III) att herr T. Julins i ämnet väckta motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 maj 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, N. A. Nilsson, H. F. Lamm, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, E. A. Hallin, J. Jeansson, C. I. Asplund, C. P. V. Nilsson, J. Nilsson* i Malmö och *P. M. Olsson* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *J. Jönsson* i Kevinge, *P. Nilsson* i Bonarp, *O. H:son Waldén, P. B. Nilsson* i Landeryd, *W. Bäckström, C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro och *A. Mossberg*.

Reservation:

av herrar *H. F. Lamm, J. Jeansson, C. J. Asplund, J. Nilsson* i Malmö, *P. M. Olsson, A. Anderson* i Råstock, *P. Nilsson* i Bonarp, *C. R. Jansson* i Falun, *A. J. Andersson* i Gävle och *O. Nilsson* i Örebro, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom — — — — tilläggsarvode).

Enligt det av lönenämnden för post- och telegrafverket nu uppgjorda, såsom provisoriskt betecknade omklassificeringsförslaget skulle ett avsevärt antal postkontor komma att nedflyttas till lägre klass än den, vari de för närvarande äro placerade. Så skulle exempelvis nedflyttas 25 postkontor från den nuvarande klass 2 B till klass 3 samt 70 postkontor från klass 3 till klass 4, och den sålunda föreslagna omklassificeringen skulle tillämpas icke allenast å själva postkontoren och föreståndarebefattningarna därstädes utan även å de nuvarande innehavarna av dessa befattningar, vilka således, därest de önskade övergå å den nya lönestaten, skulle komma att vidkännas en sänkning i tjänsteställning. I de fall då omklassificeringen kunde komma att medföra direkt minskning av den avlöning, som efter nuvarande grunder utgår till vederbörande befattningshavare, skulle dock personlig gottgörelse utgå härför.

På i propositionen anförda skäl har emellertid departementschefen funnit att med den sålunda föreslagna provisoriska omklassificeringen borde tillsvidare anstå. I syfte att underlätta genomförandet av de sänkningar, som ifråga om postkontorens ställning i åtskilliga fall syntes påkallad, skulle dock tillsvidare ledigblivna postmästarebefattningar tillsättas endast på förordnande.

I avseende å det sålunda av lönenämnden uppgjorda provisoriska omklassificeringsförslaget, vilket departementschefen icke ansett sig kunna biträda, men vartill vissa motionärer uttalat sin anslutning, vill utskottet till en början framhålla, att ett genomförande av detsamma komme att medföra att vissa befattningshavare, som utnämnts till och erhållit konstitu-

torial såsom postmästare av viss klass, vid genomförande av den nya löneregleringen icke skulle komma i åtnjutande av löneförmåner i den lönegrad, vartill deras befattningar hänförts. Ett sådant förfarande torde icke stå i överensstämmelse med den praxis, som hittills tillämpats i en del likartade fall. Vid ikraftträdandet av 1910 års lönestater för postverket fingo sålunda de dåvarande innehavarna av postmästarebefattningar, vilka sänktes till lägre klass, kvarstå i förutvarande klass. Och i sammanhang med 1918 års tillfälliga lönereglering för kommunikationsverken erhöll ett dylikt ärende en liknande utgång. För vissa befattningshavare vid postkontoren, nämligen brevbärförmännen och värdebrevbärarna, vilka man tidigare, i saknad av en mellangrad mellan å ena sidan postiljon och å andra sidan förste postiljon, hänfört till den senare gruppen, infördes då en dylik mellangrad, varvid emellertid föreskrevs att de värdebrevbärare och brevbärförmän, som hittills i lönehänseende räknats såsom förste postiljoner, skulle lämnas oberörda av förändringen, och i detta förhållande har icke nu vid den definitiva löneregleringen ifrågasatts någon ändring. Jämväl från statens järnvägar föreligger exempel på liknande praxis. Den nya klassificering av järnvägsstationerna, som år 1916 vann Kungl. Maj:ts godkännande, medförde nedflyttning i lönehänseende av vissa stationsföreståndarbefattningar. De sålunda beslutade förändringarna hava emellertid icke ansetts kunna genomföras annat än successivt i mån av nuvarande befattningshavarnas avgång, och genom den nya löneregleringens genomförande torde därför en del av dessa befattningshavare komma i en högre löneklass än den, vartill deras befattningar rätteligen äro att hänföra. Så torde exempelvis å två stationer, som enligt 1916 års klassificeringsplan skola besättas med stationsinspektorer av klass 3 (med lön enligt 12:e lönegraden), nuvarande föreståndarna komma att bibehållas vid sin ställning såsom stationsinspektorer av klass 2 (med lön efter 14:e lönegraden). Liknande är förhållandet med ett flertal stationsinspektorer av klass 4 A, som, ehuru de av dem innehavda föreståndarbefattningarna sänkts till stationsmästartjänster av klass 5 (med lön enligt 9:e lönegraden), dock torde komma att jämväl framdeles erhålla lön efter 11:e lönegraden.

Denna i praxis tillämpade grundsats, att vid omreglering av en tjänst hänsyn bör tagas till tjänstens innehavare, har även fått sin utformning i det nya avlöningsreglementet för kommunikationsverken. Enligt § 14 av samma reglemente gäller nämligen, att, därest befattning nedflyttas till lägre lönegrad, skall den, som då innehar tjänsten, äga uppbära lön i den lönegrad, befattningen förut tillhörde, intill dess han avgår. Motsvarande stadgande återfinnes jämväl i postverkets nu gällande avlöningsreglemente.

Enligt utskottets mening kan därför på goda grunder ifrågasättas, huruvida det kan anses befogat att låta en nedflyttning av postmästarbefattningarna, låt vara i och för sig av behovet påkallad, drabba de nuvarande befattningshavarna.

Uppmärksammas må emellertid vidare, att förevarande fråga redan varit föremål för riksdagens prövning. Då 1919 års riksdag i sammanhang med fastställandet av antalet utav vissa högre befattningar vid postverket bestämde, att postmästarna av klass 1 och 2 skulle från och med den 1 juli 1920 bibehållas vid oförändrat antal (dock med den jämkning, som föranleddes av införandet av överpostmästargraden), torde riksdagen hava avsett, att denna fråga härigenom skulle provisoriskt ordnas för den närmaste tiden av löneregleringens tillämpning, i avvaktan på att förslag till en definitiv, för post- och telegrafverken samt statens järnvägar gemensam klassificeringsplan kunde framläggas. Även om det därvid icke ansågs uteslutet, att detta definitiva förslag skulle kunna föreläggas redan innevarande års riksdag, torde det icke hava avsetts att beslut om nya provisoriska bestämmelser nödvändigt skulle erfordras redan vid 1920 års riksdag. De postmästare, om vilkas omklassificering nu är fråga, måste alltså anses hava haft all anledning förvänta, att 1919 års riksdags i ämnet fattade beslut innefattade de grunder, varigenom deras tjänsteställning vid övergången till den nya staten reglerades.

Då således enligt utskottets mening ifrågavarande för postkontoren utarbetade omklassificeringsplan icke utan åsidosättande av rättvisa och billighet kan tillämpas på de nuvarande befattningshavarna, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka de motionsvis gjorda framställningarna härom, utan delar utskottet i förevarande hänseende den av departementschefen uttalade uppfattningen, att förevarande klassificeringsfråga bör underkastas förnyad utredning, därvid ledigblivna postmästarbefattningar böra tillsättas endast på förordnande.

Vad angår det av herr Julin i dennes i ämnet väckta motion framställda yrkandet om full avlöning för posttjänsteman vid förordnande å högre tjänst, får utskottet erinra, att Kungl. Maj:t jämlikt 40 § i det nya avlöningsreglementet för kommunikationsverken äger att själv i detta hänseende fatta beslut. Därest därför Kungl. Maj:t med hänsyn till de uppgifter, som åvila vederbörande t. f. befattningshavare och den placering, som befattningen på grund härav kan komma att erhålla vid den framtida omklassificeringen, finner löneförmånerna böra bestämmas till vad som skulle utgått för fall att tjänsten varit besatt med ordinarie innehavare, torde hinder härför icke föreligga. Huruvida, såsom motio-

nären därjämte föreslagit, tjänsteman, som erhåller dylikt förordnande å högre befattning än sin egen ordinarie tjänst, skall äga rätt till tjänst-årsberäkning, torde icke för närvarande behöva avgöras, utan synes denna fråga lämpligen böra prövas i samband med de övergångsbestämmelser, som kunna föranledas av en blivande definitiv klassificering.

Att, på sätt herr Julin vidare föreslagit, riksdagen skulle meddela direktiv rörande den lämpliga formen för verkställandet av den utredning angående en definitiv omklassificering av bland annat postkontoren, som i propositionen förebådats, har utskottet icke funnit vara av förhållandena påkallat.

Beträffande härefter telegrafverket nödvändiggör, såsom av departementschefen framhållits, uppbördsprovisionens borttagande, att klassificeringen av telegrafstationerna genomföres redan från tiden från reglementets ikraftträdande. Då den nu framlagda planen härför innebär en ökning av antalet telegrafstationer i de högre klasserna, har dess genomförande icke mött samma svårigheter som i fråga om postverket.

Det framlagda klassificeringsförslaget, vilket underkastats en ingående granskning inom lönenämnden, har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla, att detsamma endast är provisoriskt och att jämväl frågan om en definitiv omklassificering av telegrafstationerna är avsedd att underkastas ytterligare utredning.

Jämväl i de övriga delar, i vilka propositionen varit hänvisad till statsutskottet för förberedande behandling, har utskottet ansett sig böra tillstyrka densamma.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

I) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma hänvisats till statsutskottet, och med avslag å de av herrar C. G. Ekman samt N. A. Nilsson i Kabbarp och herr B. N. Nilsson i Landeryd m. fl. i ämnet väckta motionerna, må

a) godkänna — — — — — 21;

b) besluta — — — — — tjugo;

c) medgiva — — — — — vilohem;

II) att herr T. Julius i ämnet väckta motion må anses besvarad genom vad här ovan anförts.»